

HADİS DERSİ ÖZET

1)SÜNNETİN KURAN KARŞISINDAKİ KONUMU

5 MADDEDE ELE ALINIR.

- 1) **TEBLİĞ:** ALLAH IN EMİRLERİNİ KULLARA ANLATMAK."RASULE DÜŞEN SADECE DUYURMAKTIR"(MAİDE)
- 2) **TEBYİN:**KURANIN VECİZ AYETLERİNİ AÇIKLAMAK. "ZİKRI SANA,KENDİLERİNE İNDİRİLENLERİ İNSANLARA AÇIKLAMAN İÇİN İNDİRDİK"(NAHL)
- 3) **TEYİT:** HADİSLER KURANI KERİMİ TEYİT EDER."KADINLARA İYİLİKLE MUAMELE EDİN"(NİSA) PEYGAMBER EFENDİMİZ VEDA HACCINDA: "KADINLARIN HAKLARI KONUSUNDA ALLAHTAN KORKUN" DİYEREK AYETİ KERİMEYİ TEYİT ETMİŞTİR.
- 4) **TEŞRİ':** HÜKÜM KOYMA.
- 5) **TEMSİL:** KURAN DA EMRİDELEN BAZI UYGULAMALARI AÇIKLAMA. NAMAZ KILIN AYETİNİ PEYGAMBER EFENDİMİZ "BENDEN GÖRDÜĞÜNÜZ GİBİ NAMAZ ILIN" DİYEREK TEMSİL ETMİŞTİR.

HADİS RİVAYETİ GELİŞİMİ

A.PEYGAMBER DÖNEMİ

HAFIZA, EZBER YOLU İLE OLURDU.YAZI YAYGIN DEĞİLDİ. ALLAHI SEVEN PEYGAMBERİ DE SEVSİN ŞEKLİNDE AYETLER SAHABENİN HADİSE OLAN İLGİSİNİ ARTIRDI.BAZI SAHABELER HADİSLERİ YAZMAYA GAYRET GÖSTERDİ AMA PEYG. EFENDİMİZ YAZI MALZEMESİNİN KİTLİĞİ VE KURANIN HADİSLE KARIŞMASI İHTİMALİNDEN BUNU YASAKLADI. AYETLER DEVE KEMİKLERİ,DÜZ TAŞ VE TAHTA PARÇALARINA, DERİLERİN ÜZERİNE YAZILIYORDU.

OKUMA YAZMA YAYGINLAŞINCA ABDULLAH AMR BİN AS A HADİS YAZMASI İÇİN İZİN VERDİ. BU ÇALIŞMAYA ESSAHİFETÜS-SADİKA İSMİ VERİLDİ. BU RİVAYETLER A.BİN HANBEL İN MÜSNEDİNDE YER ALMIŞTIR.

PEYG. EFENDİMİZ VE 4 HALİFE ZAMANINDAN KALAN YAZILI BELGELERİ MUHAMMED HAMİDULLAH VESAİKUS-SİYASİYYE ADLI ÇALIŞMASINDA TOPLAMIŞTIR.

B.SAHABE DÖNEMİ

SAHABE: P.E.MİZİ GÖREN SOHBETLERİNDE BULUNAN KİŞİLERDİR. EN SON VEFATEDEN SAHABE EBUT-TUFEYL AMİR BİN VASİLE EL-LEYSİ DİR.

İBNİ HACER EL ASKALANİ NİN EL İSABE Fİ TEMYİZİS SAHABE ADLI KİTABI SAHABELERİ ANLATIR.

HADİS RİVAYETİNE GÖRE SAHABE İSİMLERİ

MUKSİRÜN: BİN ÜZERİNDE HADİS RİVAYET EDENLER. BAŞTA EBU HUREYRE OLMAK ÜZERE;ABDULLAH BİN ÖMER,ENES BİN MALİK,HZ. AİŞE,EBU SAİD EL HUDRİ, ABDULLAH BİN ABBAS,CABİR BİN ABDULLAH. BUNLAR PEYGAMBERİMİZİN DAHA ÇOK YANINDA BULUNMALARI, AKRABA OLMALARI, KENDİLERİNİ İLME ADAMALARI, SİYASETEN UZAK DURMALARI VE HADİSLERİ YAZMALARI,GÜÇLÜ HAFIZA VE ÖZEL DUA ALDIKLARI İÇİN BU KADAR ÇOK HADİS RİVAYET ETMİŞLERDİR.

MUKİLLUN: BİNDEN AZ HADİS RİVAYET EDEN SAHABELER.

ASHABU ULUF: 2BİNDEN FAZLA HADİS RİVAYET EDEN SAHABELERDİR.

HIFZ VE KİTABET DÖNEMİ

ABDULLAH BİN AMR:ESSAHİFETUS SADIKA

EBU HUREYRE DEN DERS ALAN HEMMAM BİN MÜNEBBİH: SAHİFETÜ HEMMAN GÜNÜMÜZE KADAR GELMİŞTİR VE BUNU RAHMETLİ MUHAMMED HAMİDULLAH BULUP YAYINLAMIŞTIR.

TEDVİN DÖNEMİ

DAĞINIK MALZEMELERİ TOPLAMAK.

HER HANGİ BİR GRUPLANDIRMA OLMADAN TÜM HADİSLERİ TOPLAMAK

EMEVİ HALİFESİ ÖMER BİN ABDULAZİZ BU DURUMA RESMİ BOYUT GETİRDİ.

VEFATINDAN SONRA İBNİ ŞİHAB EZZUHRİ BU İŞİ DEVRALDI

TASNİF DÖNEMİ

RAVİLERE VE KONULARA GÖRE SINIFLANDIRMAK

İLK TASNİF KİTABI: ZEYD BİN ALİ TARAFINDAN ELMECMU UL HADİS

İKİ SINIFTA ELE ALINDI

1)ALER-RİCAL TASNİFİ

RİVAYET EDEN SAHABELERE GÖRE

BU TARZ TASNİFLERE MÜSNED DENİR

EBU DAVUT

A.BİN HANBEL

MU'CEMLER

HADİSLERİN SAHABE ŞUYUH VE YA BELDELERE GÖRE YAZILIŞI

TEBARANİ: MUCEMİ KEBİR   MUCEMİ EVSAT   MUCEMU SAĞİR

2)ALEL EBVAB TASNİFİ

HADİSLERİN KONULARINA GÖRE TASNİFİ

NOT:İLK ALEL EBVAB ESERİ MALİK BİN ENES'İN MUVATTA SIDIR.

BU DA 3 KISIMA AYRILIR:

CAMİİ

SÜNEN

MUSANNEF

1)CAMİİ

İMAN,SÜNNET,EDEP,MENAKİB,SİYER,ZÜHD,TEFSİR VE FİTEN OLMAK ÜZERE 8 KONUDA GEÇEN HADİSLERİN TOPLANDIĞI HADİS KİTAPLARIDIR.

NOT:BU KONUDA EN ÖNEMLİ ESER: BUHARİ'NİN SAHİHİDİR.

İMAM BUHARİ EL CAMİUS SAHİH

İMAM MÜSLİM EL CAMİUS SAHİH

NOT: KİTAPTA MUKADDİME BULUNMASI MÜSLİM İN ÖZELLİĞİDİR.

2) SÜNENLER

FIKİH İLE ALAKALI HADİSLERİN KONU ALDIĞI HADİSLER

EBU DAVUT

TİRMİZİ

EN NESAI

İBNİ MACE

KÜTÜBÜ SİTTE VE YAZARLARI

ESER	YAZAR	HAYATI	DİĞER BİLGİLER
SAHİH-İ BUHARİ	İMAM BUHARİ	HOCASI: İSHAK BİN RAHUYE. MEKKEDE İLİM TAHSİL ETTİ	HATTABİ, SAHİHLERİ ŞERH ETMEK İÇİN İLK DEFA "İLAMÜS-SÜNEN"İ YAZMIŞTIR.
SAHİHİ BUHARİ' Yİ ŞERH İÇİN YAZILAN KİTAPLAR:		KİTAP	YAZARI
		FETHUL BARI	İBNİ HACER EL-ASKALANİ
		UMDETUL KARİ	AYNİ
		KEVAKİBUD-DERARİ	KİRMANİ
		İRŞADUS-SARİ	KATALLANİ
SAHİH-İ MÜSLİM	İMAMI MÜSLİM	SURİYE-IRAK-İRAN VE TÜRKİSTAN'I GEZEREK HADİS TOPLADI.	NEVEVİ'NİN YAZDIĞI EL-MİN HAC MÜSLİMİN ŞERHİDİR. AHMET DAVUTOĞLU TARAFINDAN YAZILAN SAHİHİ MÜSLİM TERCÜME VE ŞERHİ İLE TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞTİR.
SÜNENİ TİRMİZİ	İSA İBNİ SERVE (İSA BİN EBU MUHAMMED)	HORASAN-HİCAZ VE İRAK'TA HADİS TOPLADI	MUBAREKFURİ TARAFINDAN TUHFETUL-AHVEZİ ŞERHUCAMİ'İT-TİRMİZİ ADIYLA ŞERHEDİLMİŞTİR. OSMAN ZEKİ MOLLAMEHMETOĞLU TARAFINDAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞTİR.
SÜNENİ EBU DAVUT	İMAM EBU DAVUT	BASRADA DOĞDU.AHMET BİN HANBELİN TALEBESİDİR	HATTABİ MEALİMÜS-SÜNEN ADIYLA BU KİTABI ŞERHETMİŞTİR. NECATİ YENİEL VE HÜSEYİN KAYAPINAR TARAFINDAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞTİR.
SÜNENİ NESEİ	AHMET BİN ŞUAYB	ŞAM HORASAN İRAK HİCAZ CEZİRE VE MİSİR'DAN HADİS TOPLADI.	AYRICA MÜCTEBA ADLI HADİS KİTABININ YAZARIDIR.ÖMRÜ BOYUNCA DAVUT A.S ORUCU TUTMUŞTUR. SUYUTİ TARAFINDAN SÜNENÜZ-ZEHRUR-RUBA ALEL MÜCTEBA ADLI ESER İLE ŞERH EDİLMİŞTİR.
SÜNENİ İBNİ MACE	EBU ABDULLAH BİN YEZİD	KAZVİN'DE DOĞDU.İRAK ARABİSTAN SURİYE MİSİR DAN HADİS TOPLADI.ESERİNDE TERTİBİ TEKRARDAN UZAK VE KISA OLUŞUYLA BİLİNİR.	ŞERHLER: SUYUTİ-MİSBAHUZZUCE ABDULGANİ EDDİHLEVİ: İNCAHUL HACE HAYDAR HATİPOĞLU TARAFINDAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞTİR.

NOT:SAHİHİ BUHARİ VE MÜSLİME: SAHİHAYN DENİR.

DAVUD-NESAİ-TİRMİZİ VE MACE'YE İSE: SÜNEN-İ ERBAA DENİR.

BUNLARA EK OLARAK

MÜSNED	AHMED BİN HANBEL
SÜNEN	SÜNEN
MUVATTA	İMAM MALİK

BU KİTAPLAR DA EKLENİNCE HADİS KİTAPLAR 9 ÇIKAR VE KÜTÜBÜ TİS'A ADINI ALIR.

DİP NOT: BU 9 ESERİ BİR ARAYA GETİRMEK İÇİN ORYANTALİST ARAŞTIRMA GRUBU A.J WENSİNCK BAŞKANLIĞINDA, "EL'MUCEMUL-MÜFEHRES Lİ ELFAZİL-HADİSİN-NEBEVİ ADINDA 8 CİLT LİK BİR ESER HAZIRLAMİŞTİR.

BU ESERDE:

BUHARİ İÇİN	HI HARFİNİ
MÜSLİM İÇİN	MİM HARFİNİ
DAVUD İÇİN	DAL HARFİNİ
TİRMİZİ İÇİN	TE HARFİNİ
NESAI İÇİN	NUN HARFİNİ
İBNİ MACE İÇİN	CİM VE HE HARFİNİ
AHMET BİN HANBEL İÇİN	HA VE MİM HARFİNİ
DARİMİ İÇİN	DAL VE YE HARFİNİ
İMAM MALİK İÇİNSE	TI HARFİNİ KULLANMIŞLARDIR.

KÜTÜBÜ TİS'A YI KULLANMA YÖNTEMLERİ

BUHARİ-EBU DAVUD-TİRMİZİ-NESAI-İBNİ MACE-DARİMİ	KİTABIN BÖLÜMÜNÜN ADI VE BAB NUMARASI
MÜSLİM-MUVATTA	KİTABIN BÖLÜMÜNÜN ADI VE HADİS NUMARASI
MÜSNED	CİLT VE SAYFA NUMARASI

3)MUSANNEFLER

KONULARINA GÖRE TASNİF

SÜNEN VE CAMİİDEN FARKI MERFU HADİSLERİN YANINDA MEVKUF VE MAKTU’HADİSLERİNDE OLMASIDIR.

ABDURREZZAK B. HEMMAN ---- FIKIH BAŞLIKLARINA GÖRE

İBN EBİ ŞEYBE-----MERFU HADİSLERLE BİRLİKTE SAHABİ SÖZLERİ VE TABİUN FETVALARINI DA SENEDLERİ İLE ELE ALMAŞTIR.

ÖZET: ALEL EBVAB 3 KISIMDIR. CAMİ SÜNEN VE MUSANNEF.

CAMİ: SÜNEN, İMAN, EDEB, MENAKİB, SİYER, ZÜHD, TEFSİR VE FİTEN KONULARI – ÖZELLİKLE SAHİH HADİSLERİ İÇERİR

SÜNEN: CAMİİ TASNİFİNİN İÇERİK OLARAK AYNISI AMA BURDA FIKHİ HADİSLER ELE ALINIR. ---MERFU HADİSLERİ İÇERİR

MUSANNEF: İÇERİK OLARAK SÜNEN KONULARINA MENAKİB VE MEGAZİ EKLENMİŞTİR---MERFU, MAKTU VE MEVKUF HADİSLERİ İÇERİR

TEZHİB DÖNEMİ

1. İSTİDRAK ÇALIŞMALARI

DAHA ÖNCEDEN DİKKATTEN KAÇAN HADİSLERİ TEKRAR ŞARTLARA BAKIP KİTAPLARA İLAVE EDİLMESİDİR. BU TARZ KİTAPLARA MÜSTEDREK DENİR.

BU KONUDAKİ EN MEŞHUR ESER HAKİM EN NEYSABURİ NİN “EL MÜSTEDREK ALES SAHİHAYN” ADLI ESERİDİR.

2. İSTİHRAC ÇALIŞMALARI

BİR HADİS KİTABINDAKİ HADİSLERİ, BAŞKA SENEDLERLE YENİ BİR KİTAPTA TOPLAMAK.

BU TARZ KİTAPLARA MÜSTAHREC DENİR.

GARİP OLAN HADİSLER BAŞKA SENEDLERLE GÜÇLENDİRİLİR. İSMAILİ, BUHARİNİN SAHİHİ ÜZERİNE AVANE ADINDA BİR MÜSTEHRAC YAZMIŞTIR.

3) ALFABETİK HADİS ÇALIŞMALARI

HADİSLERİ KOLAYCA BULABİLMEK İÇİN ALFABEYE GÖRE YAZMAK.

HADİSLERİN SENEDİ VERİLMEZ. SUYUTİ EL CAMİUS SAĞIR ADLI ESERİ LE AHMED ZİYAÜDDİN EL GÜMÜŞHANEVİ NİN RAMUZUL EHADİS N-BUNA ÖRNEKTİR.

4)HALK DİLİNDE DOLAŞAN HADİSLER İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

BU KONUDA ZERKEŞİ NİN ET-TEZKİRA Sİ VE SEHAVİ NİN EL MEKASIDUL HASENE Sİ VE ACLUNİ NİN KEŞFUL HAFİ ADLI ÇALIŞMALARI VARDIR.

5)MEVZU (UYDURMA) HADİS İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

İBNİ TEYMİYYE AHADİSUL KUSSAS
SUYUTİ EL-LEAİL MASNUA
ALİYYUL KAARİ EL ESRARUL MERFUA
İBNİ ARRAK TENZİHUŞ ŞERİA ADLI ÇALIŞMALAR ÖRNEKTİR.

DİRAYETUL HADİS

RİVAYET EDİLEN HADİSLERİN HANGİ DURUMLARDA KABUL, HANGİ DURUMLARDA REDDOLUNACAĞINI İNCELEYEN İLİM DALIDIR.

İKİ KONUDA ELE ALINIR:

1.MÜTEKADDİMUN:

- A.RAMHURMUZİ EL MUHADDİSUL FASIL
- B.HAKİM EN-NEYSABURİ MA'RİFETU ULUMİL HADİS
- C. HATİB EL BAGDADİ MA'RİFETU ULUMİL HADİS

2.MÜTEAHHİRUN:

- A.KADI İYAZ EL İLMA
- B.MEYANCI MA LA YESEUL MUHADDİSE CEHLUH
- C.İBNU SALAH ULUMUL HADİS

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ZEBİDİNİN ETTECRİDUS SARIH ADLI ESERİ TBMM KARARI İLE AHMET NAİM BEY TARAFINDAN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞTİR.

HADİS METİNLERİNİ ANLAMA

- 1) **GARİBUL HADİS:** MANASI KOLAYCA ANLAŞILMAYAN HADİSLER. ZEMAŞERİ VE İBNUL ESİR
- 2) **ESBABU VURUDUL HADİS:** HADİSİN SÖYLENME SEBEPLERİ. SUYUTİ VE İBN HAMZE EL HÜSEYİNİ
- 3) **MUHTELİFUL HADİS:** MANALARINDA ÇELİŞKİ OLAN YA DA BİR DİNİ DELİL İLE HADİS ARASINDA ZITLIK OLMASI. TAHAVİ VE İMAMI ŞAFİ

HADİS İSTİLAHLARI

1)**RAVİ:** HADİSİ NAKLEDEN

2)**RİVAYET:**HADİSİN SENED İLE NAKLEDİLMESİ

3)**MERVİ:** NAKLEDİLE HADİS

RİVAYET

SENEDE VE METİNDEN OLUŞUR.

RAVİ

ADALET VE ZABD

ADALET: YALAN HADİS UYDURMAMAK, GÜNLÜK HAYATINDA YALAN SÖYLEMEMEK, DİNİ EMİR VE YASAKLARA UYMAK, BİDAT EHLİ OLMAMAK, HERKES TARAFINDAN TANINMAK, TAKVA SAHİBİ OLMAK VE VAKAR OLMAK.

ZABD: EZBERİ VE HAFIZASI İYİ OLMAK.

MERVİ(HADİS)

1)KAYNAĞA GÖRE HADİS

A. KUDSİ HADİS : MANASI ALLAH A LAFIZLARI PEYG. EFENDİMİZE AİT OLAN.

BU KONUDA H.HÜSNÜ ERDEM İN YAZMIŞ OLDUĞU “İLAHİ HADİSLER VE KIRK KUDSİ HADİS” ADLI ÇALIŞMA D.İ.B. TARAFINDAN ELE ALINMIŞTIR.

B.MERFU HADİS:BİZZAT PEYG. E.MİZE ATFEDİLEN HADİSLERDİR.(“ŞU ŞEKİLDE EMROLUNDUK”,“ŞÖYLE YAPIYORDUK” Gibi)

C.MEVKUF HADİS: AKTARILAN İŞİN PEYG. E. MİZE DEĞİL DE BİR SAHABE YE İSNAT EDİLEDİĞİ HADİSLER.

D.MAKTU' HADİS: TABİUNDAN BİRİNE AİT OLAN SÖZ FİİL YA DA DAVRANIŞLARDIR.

NOT: BU HADİSLER SAHİH,ZAYIF HATTA MEVZU OLABİLİR.

2.HADİSLERİ AKTARAN RAVİLERİN AZLIK VE ÇOKLUĞUNA GÖRE SINIFLANDIRMA

A.MÜTEVATER: YALAN ÜZERE TOPLANMASI MÜMKÜN OLMAYAN BİR TOPLULUĞUN RİVAYET ETTİĞİ HADİS.

B.AHAD: MÜTEVATER SEVİYESİNE ULAŞMAYAN HADİSLER

GARİP: SADECE 1 RAVİ TARAFINDAN RİVAYET EDİLEN HADİSLER.

AHAD HADİSLER SIHHAT YÖNÜNDEN İNCELENMELİDİR.

3.SIHHAT YÖNÜNDEN SINIFLANDIRMA

A.SAHİH HADİS:ADELET VE ZABD ŞARTLARINI TAŞIYAN SAĞLAM RAVİLERİN KESİNTİSİZ BİR SENEDLE RİVAYET ETTİKLERİ ŞAZ VE İLLETLİ OLMAYAN HADİSLERDİR.

B.HASEN HADİS:ZABD YÖNÜNDEN ZAYIF OLAN RAVİLERİN RİVAYET ETTİĞİ HADİSLERDİR.

C.ZAYIF HADİS: SAHİH VE HASEN HADİSTEKİ ŞARTLARIN EKSİK OLMASIDIR. 2 KISIMDA ELE ALINIR.

1)SENEDİN DÜŞMESİ BU DA 5 KISIMDIR:

A.MÜRSEL HADİS: TABİİNİN HADİSİ SAHABEYİ SÖYLEMEDEN DİREK PEYG. E.MİZE ATFETMESİ.

B.MUNKATI HADİS:SENEDDE KOPUKLUK OLMASI.

C.MU'DAL HADİS: SENEDİN BİR YERİNDE PEŞ PEŞE 2 RAVİNİN DÜŞMESİ.

D.MÜDELLES HADİS: BİR RAVİNİN HADİS ALDIĞI HOCASINDAN İŞİTMEYİĞİ BİR HADİSİ, SANKİ İŞİTMİŞ GİBİ SÖYLEMESİ.

E.MUALLAK HADİS:SENEDİN BAŞ TARADINDAN BİR YA DA BİR KAÇ RAVİYİ DÜŞEREREK RİVAYET EDİLEN HADİS.

2)RAVİNİN CERH EDİLMESİ SEBEBİ İLE ZAYIF OLUR BU DA 6 KISIMDA ELE ALINIR:

A.ŞAZ HADİS:BİR RAVİNİN KENDİNDEN DAHA SAĞLAM BİR RAVİNİN RİVAYET ETTİĞİ HADİSE ZIT HADİS SÖYLEMESİ.

B.MUALLEL HADİS: MEVKUF OLAN HADİSİ MERFU GİBİ RİVAYET ETMEK.

C.MÜNKER HADİS: CERH EDİLEN BİR RAVİNİN SAĞLAM RAVİNİN RİVAYETİNE ZIT HADİS SÖYLEMESİ.

D.METRUK HADİS:YALANCILIKLA İTHAM EDİLEN BİR RAVİNİN TEK BAŞINA SÖYLEDİĞİ HADİS.

E. MÜDREC HADİS:RİVAYETTE OLMAYAN BİR SÖZÜ VARMIŞ GİBİ SÖYLEREK RİVAYET EDİLEN HADİS.

F.MUZDARİP HADİS:GÜVENİRLİĞİ AYNI SEVİYEDE OLAN İKİ SENEDLE AKTARILAN İKİ HADİSİN, ANLAM YÖNÜ İLE BİR BİRİNİN ZIDDI OLMASI.

NOT: TERĞİB VE TERHİB: İNSANLARI İYYİ , GÜZEL AMELLERE TEŞVİK EDEN KÖTÜ AMELLERDEN SAKINDIRAN HADİSLERDİR.

NOT:SÜNNETİ HÜDA: PEYGAMBERİMİZİN DİNİN GEREĞİ OLARAK YAPTIĞI İŞLERDİR.

NOT:SÜNNETİ ZEVAİD:PEYGAMBERİMİZİN UYUMASI,YEMESİ VE İÇMESİ GİBİ İŞLERİDİR.

